

Een nieuw Europa voor de burger

G. Sanders, Wetenschappelijk medewerker WES

Sedert de oprichting van de Europese Gemeenschap hebben beleidsmensen zich steeds trachten te richten op de belangen van de individuele burger. Een centraal uitgangspunt was de burger als kiezer te motiveren, ter ondersteuning van de doelstellingen en idealen van de Gemeenschap.

Vandaag wordt met '1992' aan de burger een nieuwe impuls gegeven voor de Europese integratie. Het doel van de interne markt is tegen eind 1992 alle resterende belemmeringen op het verkeer tussen de lidstaten te verwijderen. De mogelijke voordelen voor de burger zijn duidelijk: afgezien van de directe voordelen van lagere prijzen en een hogere kwaliteit van goederen en diensten zal een toename van de efficiëntie van de produktie een versnelde economische groei en een algemene verbetering van het welvaartspeel met zich meebrengen. In dit artikel wordt getracht na te gaan hoe men dit nieuwe Europa van de burger kan of zal realiseren.

Europa: een succesverhaal?

Het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (EG), beter bekend als het Verdrag van Rome, dateert van 25 maart 1957. Het had in de eerste plaats tot doel een gemeenschappelijke markt zonder binnengrenzen voor personen, goederen, diensten en kapitalen tot stand te brengen tussen de zes oorspronkelijke lidstaten België, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland.

Een eerste groot succes was de creatie van een doeane-unie. De doeanetarieven voor de intra-EG-handel werden weggewerkt en er kwamen gemeenschappelijke doeanetarieven voor handel met derde landen op 1 juli 1968, anderhalf jaar vroeger dan gepland.

Een tweede groot succes was de uitbreiding van de oorspronkelijke zes tot de huidige twaalf staten. In 1973 traden het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken toe. In 1981 werd Griekenland de tiende lidstaat en op 1 januari 1986 was de toetreding van Spanje en Portugal een feit.

In juni 1979 kozen de burgers van de EG-lidstaten voor het eerst rechtstreeks het Europees Parlement. Deze verkiezingen waren een succes voor de beleidsverantwoordelijken. Er was een opkomst van gemiddeld 61 procent.

De invoering in 1979 van het Europees Monetair Systeem (EMS) en van een Europese monetaire eenheid, de ECU, waren belangrijke stappen in de richting van de Europese eenmaking. Maar toch waren de lidstaten van de EG er niet in geslaagd een volledig vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitalen aan te bieden. Er bleven nog heel wat belemmeringen bestaan.

Op 29-30 maart 1985 besliste de Europese Raad van

staatshoofden en regeringsleiders dat tegen einde 1992 één markt voor personen, goederen, diensten en kapitalen – *de interne markt* – tot stand moest gebracht worden. Hij gaf de Commissie de opdracht een gedetailleerd programma en een tijdschema uit te werken om dit te verwezenlijken. Dit programma werd in juni 1985 gepubliceerd in het *Witboek* van de Commissie.

Op 1 juli 1987 trad de *Europese Akte* in werking. Dit verdrag tussen de twaalf lidstaten van de Europese Gemeenschap is een aanvulling van het Verdrag van Rome. Er staat in te lezen dat de interne markt moet gerealiseerd zijn tegen einde 1992. Bovendien wordt het aantal materies waarover de Raad van Ministers kan beslissen met een gekwalificeerde meerderheid¹ uitgebreid. In het verleden gaf de unanimiteitsregel vaak aanleiding tot oeverloze discussies, denken we maar aan de landbouwmaratons. De eenparigheid blijft evenwel van kracht voor fiskale bepalingen, het vrije verkeer van personen en de belangen van de werknemers. Dit betekent dat heel wat voorstellen die de burger aanbelangen blootgesteld zijn aan de veto-mentaliteit. Elk voorstel hieromtrent kan in principe geblokkeerd worden door de geringste tegenwerping van één enkel land.

'1992' is een slogan, een magisch tovercijfer maar ook een doel, namelijk de interne markt, één vrije markt van personen, goederen, diensten en kapitalen zonder belemmeringen en zonder controles aan de binnengrenzen en dit te realiseren tegen 31 december 1992. Het is de voltooiing van de economische integratie, die begon met de oprichting van de doeane-unie. De interne markt zal bovendien de basis vormen voor verdere Europese eenmaking. De Europese eenmaking vergt immers drie grote stappen: een economische, een monetaire en een politieke. '1992' is de economische stap. De monetaire unie, een Europa met één munt en één centrale bank en de politieke unie staan niet direkt op het programma voor '1992' maar zullen er toch door beïnvloed worden. Voltooiing en verdieping van de Gemeenschap gaan dus duidelijk hand in hand.

Het Witboek

Het Witboek opgesteld door de Kommissaris voor de Interne Markt, de Britse Lord Cockfield, bevat zo'n 300 maatregelen die nodig zijn om de interne markt te reali-

(1) Een gekwalificeerde meerderheid vereist 54 stemmen op 76. Wanneer de Raad van Ministers met een gekwalificeerde meerderheid kan beslissen, worden de stemmen op de volgende manier gewogen: België: 5; Bondsrepubliek Duitsland: 10; Denemarken: 3; Frankrijk: 10; Griekenland: 5; Ierland: 3; Italië: 10; Luxemburg: 2; Nederland: 5; Portugal: 5; Spanje: 8; Verenigd Koninkrijk: 10.

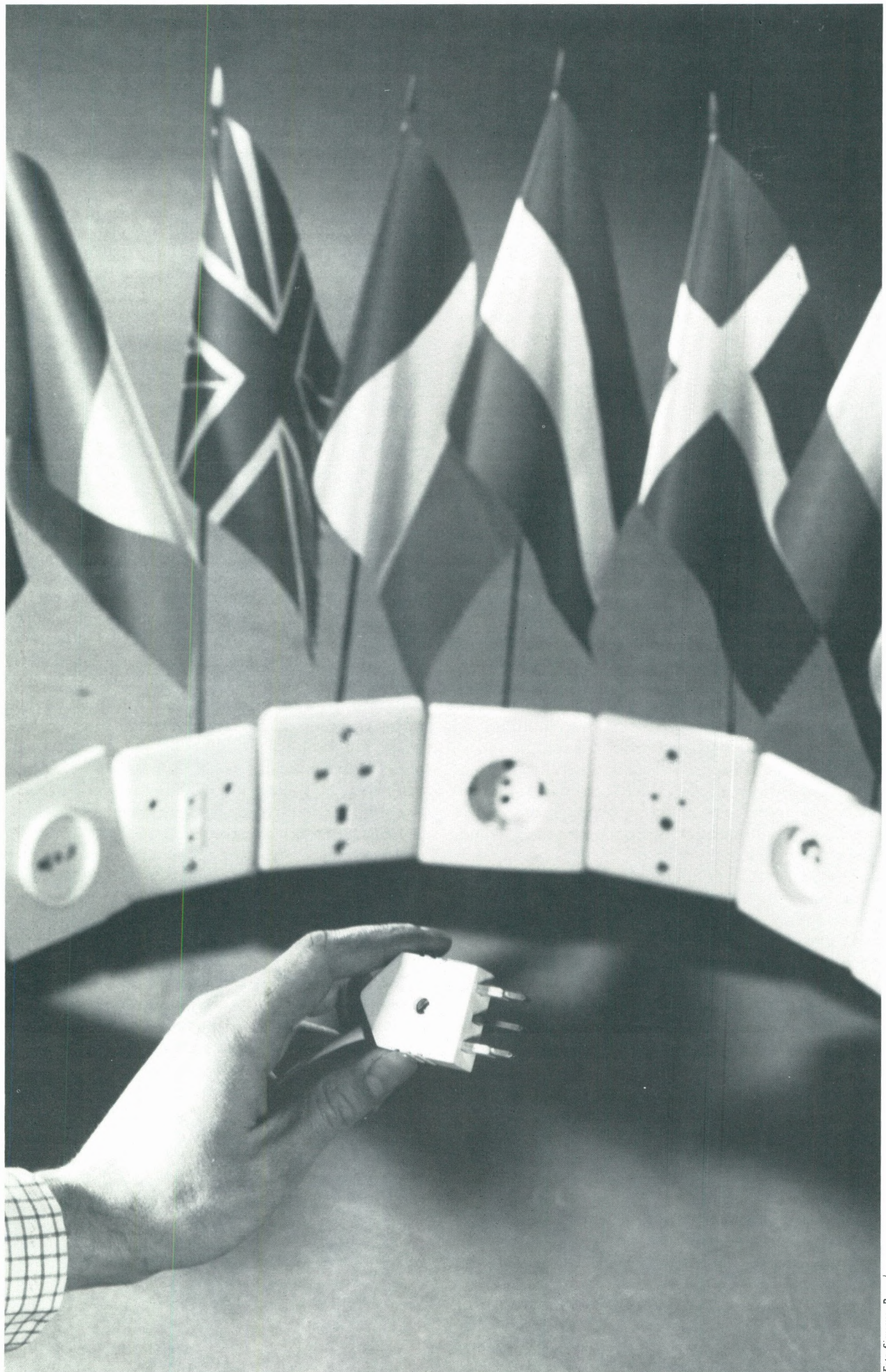


Foto Siemens, Brussel

zeren. De meeste van deze maatregelen zijn niet nieuw. Wel nieuw is het feit dat ze voor het eerst worden samengebracht in een geïntegreerd en samenhangend programma en dat ze vergezeld zijn van een kalender die bepaalt wanneer die maatregelen moeten goedgekeurd zijn.

De belemmeringen in het vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitalen zijn dikwijls een gevolg van verschillen in de nationale wetgevingen. In het Witboek worden de maatregelen om die belemmeringen op te heffen ingedeeld in drie categorieën: materiële, technische en fiskale. Er bestaat echter een hecht onderling verband. Zo is de afschaffing van technische en fiskale belemmeringen vereist, vooraleer de materiële belemmeringen, in eerste instantie de grenskontroles, kunnen opgeheven worden. Aldus bestaat een zekere gradatie in het afbouwen van dit hele stelsel van belemmeringen.

In alle drie de categorieën zijn er maatregelen die een rechtstreekse weerslag zullen hebben op de burger. Het ligt niet in de bedoeling een volledig overzicht te geven van alle maatregelen en hun gevolgen, maar de belangrijkste waarvan gedacht kan worden dat ze voor de burger tastbare realiteit zullen worden, komen hier aan bod.

Materiële belemmeringen

Met materiële of fysische belemmeringen bedoelt de Commissie de controles aan de binnengrenzen. Wil men een Europa zonder binnengrenzen realiseren, dan is het nodig dat deze controles worden afgeschaft. De opheffing ervan zal één van de meest directe en meest zichtbare voordelen vormen van de Gemeenschap voor haar burgers.

Reizigers ondervinden weliswaar minder problemen en oponthoud dan vroeger, maar de grenskontroles bestaan nog steeds. Er zijn echter verschillende redenen waarom burgers aan de grenzen tegengehouden worden.

Politie- of immigratie-ambtenaren controleren paspoort of identiteitspapieren van reizigers voor immigratie- en veiligheidsdoeleinden.

Wat de veiligheid betreft, zou het toezicht op verdachte personen in verband met terrorisme en drugs zeer zeker door intense samenwerking van verschillende nationale politiediensten, dus zonder grenskontroles, opgevangen kunnen worden. Om de politieke grenskontroles te kunnen afschaffen zou de EG tot een echte paspoortunie moeten worden uitgebouwd. Dit houdt in dat de burgers van niet-EG-landen overal in de Gemeenschap eenzelfde statuut hebben en dat alle EG-landen hetzelfde beleid voeren inzake vluchtelingen, asiel, visa en uitlevering van personen.

Als een niet-EG-onderdaan op een geldige wijze via een lidstaat is binnengekomen, kan hij ook legaal in andere lidstaten binnenkomen. Hier zijn dus geen verdere grenskontroles binnen de gemeenschap meer nodig.

Totnutoe bestaat weliswaar een gemeenschappelijk Europees paspoort. Het is of wordt ingevoerd in alle lidstaten sedert 1985. Maar een echte paspoortunie zal waarschijnlijk nog voor lange tijd een droom blijven vooral omwille van het feit dat beslissingen inzake het vrij verkeer van personen unaniem moeten genomen worden.

Het Akkoord van Schengen van 14 juni 1985 tus-

sen de drie Beneluxlanden, Frankrijk en de Bondsrepubliek Duitsland beoogt de geleidelijke opheffing van de personenkontroles aan hun gemeenschappelijke grenzen. Deze zouden tegen januari 1990 moeten wegvallen. Het opstarten van een geautomatiseerd systeem zou het mogelijk moeten maken om door een meer efficiënte controle aan de buitengrenzen inderdaad de controles aan de binnengrenzen hetzij te laten vallen hetzij slechts steekproefgewijze te laten gebeuren. Vol verwachting wordt uitgekeken naar de vooruitgang die in het Schengendossier wordt boekt.

Verder wil de Commissie de personenkontroles versoepelen op de luchthavens en aan boord van internationale treinen en bussen. In havens en luchthavens worden speciale loketten ingericht voor EG-onderdanen.

Het doeane personeel heeft tot taak na te gaan of reizigers belastingen verschuldigd zijn voor de goederen die zij bij zich dragen. Voor de reizigers zijn er nu reeds bepaalde vrijstellingen van BTW en aksijnzen. Sedert 1 juli 1989 mag iedereen in de EG boven de achttien voor een waarde van 390 ECU (ongeveer 17.000 fr.) goederen over de grens meebrengen. De Commissie wil dit bedrag geleidelijk optrekken: tot 800 ECU in 1990; tot 1200 ECU in 1991; tot 1600 ECU in 1992 en vanaf 1 januari 1993 zou elke EG-burger onbeperkt goederen kunnen invoeren uit een andere EG-lidstaat. Het gaat hier steeds om goederen voor eigen gebruik. Men mag er geen handel mee drijven. Men mag ze vrij invoeren, maar moet ze aan de grens desgevraagd wel tonen.

Voor tabak, alcoholische dranken, koffie, tee en parfums gelden bijzondere vrijstellingen. Zo mag men bijvoorbeeld momenteel slechts 1,5 liter sterke drank en 350 sigaretten meebrengen van het ene EG-land naar het andere. De Commissie wil deze hoeveelheden tegen 1992 verdubbeld zien.

Op het gebied van vrij verkeer van personen is er nog heel wat te doen. Het vervangen van borden met het opschrift 'doeane' aan de binnengrenzen van de EG door borden waar de naam van de lidstaat in het embleem van de Europese Gemeenschap vermeld staat, wordt voor de burger een zichtbare stap in de goede richting.

De materiële belemmeringen hebben niet alleen betrekking op personen maar tevens op goederen. In het tijdschema van het Witboek zijn enkele tientallen richtlijnen opgenomen die voornamelijk betrekking hebben op veterinaire en fytosanitaire controles. Laten we terloops opmerken dat de EG momenteel van de grensposten gebruik maakt voor dergelijke controles.

Technische belemmeringen

Het afschaffen van de grenskontroles betekent nog niet dat een echte gemeenschappelijke markt tot stand kan komen. Er bestaan immers nog heel wat technische belemmeringen bij het grensoverschrijdend verkeer. Deze spruiten voort uit het bestaan van verschillende nationale regels en normen, vooral wat betreft het in de handel brengen van goederen en diensten.

Vrij verkeer van goederen

Wat de goederen betreft, is sedert de oprichting van de EG reeds heel wat veranderd. De keuzemogelijkheden

Topprestaties door kwaliteit



Bekaert houdt van aanpakken. Al meer dan 100 jaar.
Volgens een strategie die een succesformule is geworden.

Door mensen, voor mensen.
De resultaten liegen er niet om.

Bekaert is 's werelds grootste
onafhankelijke producent van
staaldraad en staaldraad-
produkten. Gekommercialiseerd
in meer dan 150 landen.

Met 17.000 mensen aan de slag in
14 landen, produceren 43 Bekaert-
fabrieken jaarlijks meer dan
1 miljoen ton. Goed voor 600 miljoen
km draad of 15.000 maal de omtrek
van de aarde.

Kwaliteit in denken en handelen is onze
kompetitieve troef bij uitstek. Als dyna-
misch proces, dat er naar streeft zichzelf
steeds weer te overtreffen, in functie van
de noden en wensen van de klant.

Kwaliteit is dan ook het draagvlak van
onze toekomststrategie. De harmonische
inzet om met rentabiliteit, internationali-
zering en diversifiëring ook morgen nog
tot de top te behoren.

 **BEKAERT**

N.V. BEKAERT S.A.
Groepsdirectie
President Kennedypark 18
B-8500 KORTRIJK (België)

van de burger als konsument zijn uitgebreid en in 1972 is men gestart met een Europees konsumentenbeleid. Wat de burger als konsument verlangt, is eenvoudig: meer waar voor zijn geld, een zo groot mogelijke keuze en een waarborg dat wat hij bestelt overeenstemt met wat hij ontvangt. In het Witboek staan tal van maatregelen die moeten genomen worden om dit te verwezenlijken. Ze hebben voornamelijk betrekking op de harmonizatie van wetgevingen inzake motorvoertuigen, traktors en landbouwmachines, voedingsmiddelen, farmaceutische produkten en met geavanceerde technologie verkregen geneesmiddelen, chemische produkten en de bouwsector. Meer gedetailleerd hierop ingaan zou hier te ver leiden.

Vrij verkeer van personen

Zelfs wanneer de fysische grenskontroles zouden afgeschaft zijn, is de burger momenteel nog steeds beperkt in de uitoefening van zijn recht op vrij verkeer in de gehele gemeenschap.

Er bestaan voor hem nog heel wat technische belemmeringen en die worden vooral gevoeld in het onderwijs, bij de vrije beroepen en bij de werknemers. De Kommissie neemt tal van initiatieven om deze belemmeringen tegen 1 januari 1993 op te heffen.

a) Het onderwijs

Een groot aantal problemen voor het onderwijs vloeien voort uit de verschillen in beoordeling ervan. Zo worden de kwalifikaties van studenten in andere lidstaten niet altijd erkend. Er moet gestreefd worden naar een wederzijdse erkenning van de diploma's. In 1990 wordt die van toepassing op alle opleidingen van hoger onderwijs met een duur van tenminste drie jaar. Verdere maatregelen voor wederzijdse erkenning van diploma's worden nog bestudeerd.

De Europese Gemeenschap wil de jongeren actief betrekken bij het Europese éénwordingsproces en hun mobiliteit verbeteren. Ze heeft daartoe een aantal interessante programma's ontwikkeld. Het meest gekende programma is Erasmus. Erasmus (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students) is een programma waarbij universiteitsstudenten in de mogelijkheid worden gesteld gedurende één trimester aan de universiteit van een ander land te studeren. Deze leerperiode maakt integraal deel uit van het normaal programma. Gedurende het academiejaar 1989-1990 zullen meer dan 20.000 Europese universiteitsstudenten een gedeelte van hun studieprogramma afwerken in een andere lidstaat. Vanaf 1990 zullen die studenten minstens zes maanden in het buitenland verblijven. De Kommissie streeft ernaar in 1992 30.000 studenten buiten de eigen lidstaat te laten studeren. Dit is echter nog maar 2% van de studentenbevolking, maar in ieder geval meer dan voor de lancering van het Erasmus-programma. Toen ging amper 0,5% in een andere lidstaat studeren. Binnen afzienbare tijd zal 10% van de Europese universitaire studentenbevolking een tijdje van haar studieduur aan een andere EG-universiteit doorbrengen.

Naast studenten kunnen ook docenten beurzen krijgen. Dit academiejaar zijn het er ongeveer 4.000.

Het COMETT-programma (Community in Educa-

tion and Training for Technology) beoogt meer dan 10.000 studenten computerwetenschap en elektronika een zes maanden durende stage te bezorgen in een onderneming van een andere lidstaat. Daarnaast wil het ook projecten steunen voor samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen.

Het YES for Europe (Youth Exchange Scheme) geeft jongeren tussen 16 en 25 jaar de kans om via uitwisseling een bezoek te brengen aan een andere lidstaat.

De Europese Gemeenschap wil de talenkennis van studenten en leraars aanscherpen door hen met steun van het LINGUA-programma een tijdje in een ander Europees land te laten verblijven.

Ook jonge werknemers tussen 18 en 28 jaar die hun schooltijd beëindigd hebben, kunnen blijven genieten van Europese uitwisselingsprogramma's door deel te nemen aan stages in andere lidstaten, dit om hun vakken-nis te vervolmaken.

b) De vrije-beroepensektor

Voor een reeks van vrije beroepen is men reeds op het goede pad. In de gezondheidssektor (medische en paramedische beroepen) ging de wederzijdse erkenning van de diploma's gepaard met een harmonizatie van de opleidingen. Artsen, verplegend personeel, tandartsen, veeartsen, apothekers en vroedvrouwen beschikken nu wettelijk over het recht op vestiging. Ze kunnen dus hun beroep uitoefenen in alle landen van de Gemeenschap. Voor de architecten moet de opleiding enkel aan minimumvoorwaarden voldoen opdat de diploma's worden erkend. Voor kappers en handelsagenten bijvoorbeeld wordt een bepaalde beroepservaring als voorwaarde gesteld.

c) De werknemerssektor

Het vrije verkeer van werknemers en het vestigingsrecht werden ingesteld door het EG-Verdrag. Dit wil zeggen dat elke EG-burger in een ander EG-land dan het zijne zijn beroep moet kunnen uitoefenen onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van dat gastland. Hij mag dus niet worden gediskrimineerd noch bij de toegang tot het beroep noch bij de uitoefening ervan. Er moet gestreefd worden naar een wederzijdse aanvaarding van de kwalifikaties voor beroepsopleidingen. Het zijn vooral de opleidings- en bekwaamheidsvereisten die het vrije verkeer nogal sterk hinderen. De kommissie stelt een Europese beroepsopleidingskaart voor. Die is echter nog niet van toepassing. In afwachting wordt een vergelijkend register van getuigschriften aangelegd. Dit vermeldt voor een gelijkaardig beroep de naam en de overeenkomstige getuigschriften van vakbekwaamheid in iedere lidstaat.

Vrij verkeer van diensten

Indien de burger vrij zal kunnen kiezen tussen de goederen die aangeboden worden in de Gemeenschap, moeten er ook maatregelen komen die het mogelijk maken dat diensten vrij kunnen aangeboden worden en dat die burger vrij van deze diensten zal kunnen gebruik maken.

De financiële diensten kunnen in drie sectoren in-

gedeeld worden: het bankwezen, het verzekeringswezen en de effectentransakties.

Een grotere concurrentie tussen de banken zal de burger betere voorwaarden opleveren wanneer hij geld van een bank ontleent. De Kommissie heeft voorstellen ontwikkeld die betrekking hebben op verzekeringen, op levensverzekeringen en verplichte verzekering inzake burgerlijke aansprakelijkheid voor motorrijtuigen.

Indien de burger een goed wil aankopen aan de voordeligste prijs, dan moet een kostenbepalend element van dat goed, nl. het vervoer, efficiënt georganiseerd worden. De Kommissie heeft voor de verschillende vervoermarkten (weg, spoor, lucht, zee en binnenwater) heel wat voorstellen uitgewerkt die nog ter discussie liggen.

In het Witboek staan voorstellen geformuleerd met betrekking tot nieuwe diensten en technologieën. De burger zal immers gekonfronteerd worden met een groeiend pakket van de telecommunicatiemiddelen allerhande. Het aanzwellend aantal TV-zenders van alle slag, radio- en televisiereklame, toegang tot de markt voor informatiediensten zijn slechts enkele domeinen waar binnen de EG overeenstemming moet bereikt worden.

Een andere vorm van een nieuwe dienstverlening die de burger aanbelangt, is de ontwikkeling van betaalkaart-systemen. De bankkaarten hebben de betaalgewoonten van de konsument gewijzigd. Ze zullen steeds meer functies krijgen. In de toekomst zullen de verschillende Europese betaalkaartsystemen verenigbaar gemaakt worden, zoals in België reeds gebeurd is met Mister Cash en Bancontact.

Vrij verkeer van kapitaal

Het vrij kapitaalverkeer moet de spaarder toelaten zijn geldmiddelen daar te beleggen waar de opbrengst het hoogst is. Het probleem van de roerende voorheffing op rente-inkomsten is verre van opgelost. In vele lan-

den worden verschillende tarieven toegepast naargelang de soort belegging en naargelang het gaat om ingezetenen of niet-ingezetenen van het land in kwestie. De Kommissie zal proberen een gelijkvormig belastingstelsel voor beleggingsinkomsten in te voeren, waardoor ontwijking en ontduiking van belastingen onmogelijk of toch zeker moeilijker wordt.

Fiskale belemmeringen

Het derde deel van het Witboek heeft betrekking op de fiskale belemmeringen. Het gaat hier vooral om de indirecte belastingen (BTW en aksijnzen) want de EG heeft geen bevoegdheid inzake rechtstreekse belastingen zoals bedrijfsinkomsten van personen.

De persoonlijke inkomstenbelasting verschilt van land tot land, maar het opengooien van de grenzen zal wellicht geen grote migratiebeweging op gang brengen naar landen met een lage belastingdruk. Het gebeurt immers slechts sporadisch dat men naar een ander land gaat wonen omwille van alleen maar de belastingdruk.

Op het gebied van de indirecte belastingen is reeds een en ander bereikt, met name de invoering in het begin van de jaren zeventig van het BTW-stelsel als gemeenschappelijke omzetbelasting voor de Gemeenschap. Voor België gebeurde dit in 1971. De BTW, de belasting op de toegevoegde waarde, is een verbruiksbelasting die de volledige last legt bij de eindverbruiker.

Het probleem is echter dat er grote verschillen bestaan in BTW-percentages en aantal BTW-tarieven.

Uit onderstaande tabel blijkt dat het normaal tarief varieert van 12% in Luxemburg tot 25% in Ierland. Op het nultarief na kennen Denemarken en het Verenigd Koninkrijk slechts één tarief. België en Frankrijk hanteren echter vijf verschillende tarieven.

Voor afzonderlijke produkten zijn de tariefverschillen zo mogelijk nog groter:

Struktuur van de BTW in de lidstaten van de EG (toestand per 1.1.1989) (a)

	Verlaagd tarief	Normaal tarief	Verhoogd tarief	Nultarief
België	6 - 17	19	25 - 33	boeken, kranten, weekbladen, wagen voor mindervaliden
Bondsrepubliek Duitsland	7	14	—	—
Denemarken	—	22	—	kranten
Frankrijk	2,1 (b) - 5, 5 - 7	18,6	28	—
Griekenland	3 - 6	16	36	—
Ierland	2 - 4 - 10	25	—	levensnoodzakelijke produkten
Italië	4 - 9	18	38	—
Luxemburg	3 - 6	12	—	—
Nederland	6	18,5	—	—
Portugal	8	17	30	landbouwprodukten
Spanje	6	12	33	—
Verenigd Koninkrijk	—	15	—	levensnoodzakelijke produkten

(a) Kredietbank, KMO 1992, Tielt, Kredietbank nv, 1989, blz. 63.

(b) Kranten.

auto's: van 12% in Luxemburg tot een maximumtarief van 33% in België en 38% in Italië;
foto-apparaat, hifi, video: van 12% in Luxemburg tot 33% in België;
platen: van 9% in Italië tot 25% in België.

Het is duidelijk dat tariefverschillen tot 20% tussen de EG-lidstaten ontoelaatbaar zijn in een Europa zonder binnengrenzen. Ze liggen aan de basis van grote prijsverschillen en verstoren aldus de intra-EG-handel. De Kommissie onderzoekt nog steeds verschillende mogelijkheden om tot een harmonisatie van de BTW-tarieven te komen.

Wat de aksijnzen betreft, bemoeilijkt de complexiteit van de tariefstructuur zeer sterk de harmonisatie. Bovendien stuit de harmonisatie op grote weerstand zodat het nog wel een tijdje zal duren vooraleer vooruitgang geboekt wordt.

België heeft deze harmonisatievoorstellen van de Kommissie reeds aangegrepen om de aksijnzen op tabak, sommige alcoholische dranken en motorbrandstoffen in 1989 te verhogen.

Besluit

Tegen 1 januari 1993 één interne markt tot stand brengen is een zeer ambitieus opzet omdat men in zeven jaar tijd wil realiseren wat in dertig jaren met minder lidstaten onmogelijk gebleken is. Uit het vierde verslag van de Kommissie aan de Raad van Ministers en het Europees Parlement blijkt dat de Raad van Ministers reeds 127 richtlijnen heeft aangenomen van het totale pakket van 279 maatregelen. Er is dus reeds heel wat werk verzet maar op het gebied van het Europa van de burger is er nog heel wat te doen.

In ieder geval is de publieke opinie goed wakker geschud ten gunste van de interne markt. Het Europa van de burger zal uiteindelijk ook meer betekenen dan Europese verkiezingen, een Europese vlag en een Ode aan de Vreugde.

BIBLIOGRAFIE

1. Commission of the European Communities. *Fourth progress report of the Commission to the Council and European Parliament concerning the implementation of the Commission's White Paper on the completion of the internal market*. Luxemburg (Nederlandse versie nog niet beschikbaar bij het ter perse gaan), Office for Official Publications of the European Communities, 20 June 1989, COM(89) 311 final, 88 p.
2. Kommissie van de Europese Gemeenschappen, *Doelstellingen 92*, Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, Luxemburg, september 1989, nr. 8, 6 p.
3. Coninsx, Marie-Ann, Janssens, Guy e.a. *Europa 1992*. BRT-Instructieve Omroep Dienst Volwassenenvorming, Leuven, 1989, 196 blz.
4. Denis Alain e.a. *Horizon 1992*, Roularta books, Antwerpen, 1988, 188 blz.
5. Kommissie van de Europese Gemeenschappen. *Eén grote markt zonder grenzen*, Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, Luxemburg, 1988 (tweede uitgave), 67 blz.
6. Kommissie van de Europese Gemeenschappen, 'Europa van de burger', *Bulletin van de Europese Gemeenschappen*. Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, Luxemburg, 1988 (Supplement 2/88), 38 blz.
7. Kommissie van de Europese Gemeenschappen, *XXIIe Algemeen verslag over de werkzaamheden van de Europese Gemeenschappen 1988*. Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, Luxemburg, 1989, 500 blz.
8. Kredietbank, *KMO 1992*. Kredietbank nv, Tiel, 1989, 192 blz.
9. Lawlor, Eamonn. *Keuzevrijheid en economische impuls*. De taak van het Europese consumentenbeleid. Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, Luxemburg, 1988, 64 blz.
10. Van Ginderachter J., *De grote interne markt van 1992*, *Nieuw Tijdschrift voor Politiek*. CEPES, Brussel, maart-april 1988, nr. 2, blz. 15-32.

Ook als u geen klant bent, hebt u in 20 minuten uw lening op zak.



Gemeentekrediet

de bank op z'n best